

Plukovník František Kryštof:

Soustředění palby.

Soustředění dělové palby má velkou důležitost. Dobře to vystihuje náš „Návrh na polní řád dělostřelectva“ D-VIII-1 těmito slovy: „Podstatnou zásadou při vedení palby dělostřelectva je vypáliti na daný cíl v době co nejkratší dostatečný počet střel“ (část III, článek 193) a dále: „Soustředění palby většího množství dělostřelectva na tentýž cíl je vždy výhodnější než střelba ojedinelých baterií“ (část III, článek 197).

„Nauka o střelbě dělostřelectva“ D-VIII-1a rovněž zdůrazňuje silně význam a přednosti soustředění v článku 550: „Pro výkonnost převážné většiny střelby je výhodné soustřediti palbu několika baterií. Zdrucujícím dojmem soustředění získáme největší morální účinek, zkrátíme trvání střelby a tak se vyhneme možným změnám povětrnostních vlivů. Soustředěnou palbou z různých směrů napadneme cíl pod různými úhly a tak máme větší vyhlídku, že jej zasáhneme na místech nejcitlivějších.“

D-VIII-1 se zabývá dosti obšírně soustředěním palby (viz část III, článek 198—202), přes to však se zdá, že bude záhodno připojiti několik podrobných vysvětlivek, aby bylo zřejmé, jakých příprav za určitých okolností každé soustředění vyžaduje a jak by se v našich poměrech soustředění mělo organisovati, aby úspěch byl zaručen.

Zásadně rozeznáváme dvojí soustředění:

- a) soustředění předvídané, t. j. soustředění připravené již před zahájením bojové akce;
- b) soustředění nepředvídané, t. j. nařízené teprve v průběhu bojové akce.

D-VIII-1, část III, článek 197 uvádí, že soustředění má největší demoralizační účinek, je-li střelba dokonale připravena a zahájena znenadání.

Soustředění dá se důkladně připravit buď zastřílením nebo na základě úplné střelecké přípravy.

Znenadání dá se účinné soustředění provésti jen tehdy, jsou-li pro to příznivé podmínky.

Soustředění můžeme provésti různým způsobem:

- a) po přímém zastřílení na cíl,
- b) přenosem střelby ze srovnávacího cíle na cíl skutečný,
- c) přenosem střelby z pomocného cíle na cíl skutečný,
- d) po zastřílení vysokými rozprasky,
- e) účinnou střelbou bez zastřílení (po úplné přípravě).

O tom, kterého způsobu máme použít v tom neb onom případě, rozhodují různé okolnosti, a to hlavně:

- a) požadavek překvapení,
- b) taktická situace,
- c) pozorovací možnosti, které dává terén,
- d) stupeň přesnosti střelecké přípravy, který závisí především na přesnosti potřebných pomůcek (plánů, tabulek střelby, znalosti absolutní počáteční rychlosti děl atd.),
- e) čas, který nadřízený velitel děl. jednotce poskytne na přípravu soustředění,
- f) čas, kterého ten aneb onen způsob přípravy vyžaduje,
- g) ohled na spotřebu střeliva.

S těchto hledisk musíme nejdříve posoudit výhody nebo nevýhody jednotlivých způsobů soustředění, abychom si potom mohli učinit závěr o tom, jak máme v určité situaci jednat a co vše musíme podniknouti, aby soustředění bylo co nejúčinnější.

1. Přímé zastřílení na cíl.

Soustředění je zpravidla palba na pásmo (D-VIII-1, část III, článek 200) a nám z ohledu na šetření střelivem musí záležet na tom, aby toto pásmo bylo při stejné účinnosti střelby co nejmenší.

Provede-li se soustředění na základě přímého zastřílení na cíl a co možná hned po zastřílení, zmenší se postřelované pásmo podle úplnosti zastřílení někdy až na minimum, t. j., že postřelované pásmo není větší než skutečná rozloha cíle. Z ohledu na šetření střelivem je soustředění po úplném přímém zastřílení na cíl nejúspěšnějším způsobem palby.

Přímé zastřílení nevyžaduje dlouhých výpočtů. Výhodou je, že se může provést jak na základě úplné, tak i na základě povšechné přípravy. Čím povšechnější je příprava, tím kratší je výpočet, ale tím déle zase obvykle trvá zastřílení, chceme-li dosáhnout stejných výsledků jako při úplné přípravě.

Nejpříznivější případ nastane, jsou-li splněny tyto předpoklady:

- a) střelba je předem připravena na základě řádné topografické přípravy,
- b) baterie jsou blízko sebe a navzájem srovnány co do počáteční rychlosti (známe jejich vzájemné relativní dV_0),
- c) baterie jsou zaměřeny pomocí stejného základního směru,
- d) zastřílení provádí v určitou dobu jen jeden oddíl.

V takovém případě stačí úplně, zastřílí-li se na cíl jen jedna baterie. Zastřílení, i když je úplné, netrvá obvykle dlouho, protože se na základě úplné přípravy musíme dostat již první ranou do blízkosti cíle. Zastřílení podle nutnosti (a možnosti) dá se zredukovat na pouhou kontrolu a třebas i na zastřílení jednou četou nebo dokonce i jedním dělem (viz články v minulých číslech Dělostřeleckých rozhledů).

Velikou výhodou tohoto způsobu je, že se oddíl může zastřelovat na tři cíle současně. Tu ovšem nelze každé soustředění provést hned po ukončení zastřílení; není-li však časový rozstup mezi

zastřílením a soustředěním tak veliký, aby se zatím změnily atmosférické poměry, nemá to vlivu na přesnost účinné střelby.

Není-li provedena topografická příprava nebo jsou-li baterie od sebe značně vzdáleny a zaměřeny různým způsobem, a nejsou-li navzájem srovnány, musí se zastřílet každá baterie. Velitel oddílu musí upravit postup zastřílení, aby se baterie navzájem nerušily. Zastřílení lze zkrátit jenom tím způsobem, že jedna baterie střílí časovaně, kdežto jiná baterie se zastřeluje nárazovými střelami. Je-li tedy oddíl nucen zastřelovati se všemi třemi bateriemi na stejný cíl, trvá zastřílení dvakrát až třikrát déle než zastřílení jednou baterií pro celý oddíl, nehledě na to, že zastřílení třemi bateriemi spotřebuje větší množství střeliva.

Značnější obtíže nastanou, zastřeluje-li se několik oddílů na stejný cíl v stejnou dobu. Jsou-li to oddíly značně odlišné ráže (na př. polní kanony a hrubé houfnice) anebo střílejí-li oddíly stejné ráže, při tom však jeden nárazově a druhý časovaně, mohou se zastřelovati současně na jeden cíl, aniž povstane mýlka. Zastřílení může se však prodloužit tím, že některé rány nelze dobře pozorovati pro značné množství kouře, které se někdy vyvine při současném zastřílení na cíl a ruší pozorování.

Zohlednu na čas potřebný k přípravě soustředění dává se ze všech způsobů přímého zastřílení nejrychleji provést zastřílení (kontrola) jednou baterií pro celý oddíl.

Řekli jsme již, že je záhodno, aby střelba účinná následovala přímému zastřílení na cíl v zápětí aneb alespoň za krátkou dobu po něm, a to z ohledu na proměnlivost povětrnostních vlivů. Přímé zastřílení se osvědčuje zvláště tehdy, byla-li dělostřelectvu vymezena krátká doba pro zastřílení hned před zahájením bojové akce (na př. před zahájením dělostřelecké přípravy). V takovém případě může si oddíl přímým zastřílením zjistiti prvky zvláště pro soustředění, která přijdou na pořad na počátku bojové akce.

Přímé zastřílení na cíl by bylo také dobré při soustředění nepředvídaném, obzvláště tehdy, není-li možno střílet na základě topografické přípravy. Nepředvídané soustředění je však obvykle palba velmi naléhavá, takže nadřízený velitel nemůže poskytnouti jednotce tolik času, aby mohla provésti důkladnější zastřílení. Vydání a telefonování rozkazů pro soustředění, sestavení povelů a uvedení baterií do směru na nový cíl vyžaduje již samo o sobě několika minut. Počítá se, že se nepředvídané soustředění v oddílu dá za příznivých okolností provésti asi za 15—20 minut od okamžiku, kdy velitel oddílu cíl postřehne; na zahájení nepředvídaného soustředění dvou nebo i více oddílů bývá potřebí již asi 20—30 minut. Při tom ovšem se předpokládá, že soustředění se provede jen podle výpočtu bez jakéhokoli zastřílení.

Přímé zastřílení při nepředvídaném soustředění nemůže se tedy zohledu na nedostatek času

nikdy uskutečniti jako zastřílení úplné, nýbrž se projeví při střelbě topograficky připravené nejvýše jako pouhé přezkoušení prvků jednou řadou pro celý oddíl a při povšechné přípravě jako zrychlené zastřílení.

Přímé zastřílení na cíl dá se provésti někdy také o mnoho dříve, nežli bitevní akce započne (na př. v obraně se zastřílí někdy dělostřelectvo ještě předtím, než nepřítel naváže dotyk s obrannou posicí). Tento způsob má však tu nevýhodu, že je nutno zastřílené prvky občas přezkoušeti, kdykoli se předvídá útočná činnost nepřítele.

V zájmu přesnosti a rychlosti střelby, z ohledu na šetření střelivem a někdy i z ohledu na bezpečnost vlastní pěchoty je vždycky výhodnější, může-li se přímé zastřílení provésti na základě úplné přípravy, a to jak při předvídáném, tak i při nepředvídaném soustředění.

Soustředění po přímém zastřílení je nejvýhodnější, můžeme-li je zahájit na ony cíle, které dělostřelecká jednotka může postřehnouti z vlastních pozorovatelů. V každém jiném případě musíme nahraditi nebo doplniti přímé zastřílení na skutečný cíl zastřílením na cíl jiný nebo zřici se zastřílení vůbec.

Přímé zastřílení na cíl je sice na újmu překvapení, ale tato nevýhoda někdy není rozhodující. Je sice pravda, že nepřítel je vždy přímým zastřílením upozorněn na hrozící nebezpečí. Je-li však zastřílení krátké a následuje-li soustředění hned po zastřílení, nebude nepřítel mít dosti času, aby ohrožené místo závčas vyklidil. Ostatně ani z taktických důvodů nebude nepřítel smět, aby po každé změnil své stanoviště, kdykoli mu hrozí nebezpečí. Obzvláště za boje ve volném terénu, kdy nepřítel nemá možnost uchýlit se před účinnou střelbou do krytu, je tento způsob soustředění dosti výhodný, ať střílíme kteroukoli ráží. Proti opevněnému nepříteli dá se tohoto způsobu přípravy soustředění použiti s úspěchem jenom tehdy, střílíme-li takovou ráží, která má dobrý účinek i na cíle v krytu.

Z ohledu na překvapení nejméně nápadné je zastřílení jednou baterií a ještě lépe jednou četou nebo jedním dělem pro celý oddíl, protože neprozrazuje nepříteli, že na něj chceme soustřediti mohutnější palbu. Tohoto způsobu je dobře použiti, abychom nepřítele neodstrašili, zvláště tehdy, musíme-li provésti přímé zastřílení na cíl, na který nemůžeme ihned po zastřílení zahájit účinnou soustředěnou střelbu, nýbrž až o nějakou dobu později.

Ohled na taktickou situaci může přimět vyššího velitele, že před zahájením bojové akce neposkytne dělostřelectvu dosti nebo vůbec času ani na zredukované přímé zastřílení pro předvídaná soustředění. Totéž se může státi a ještě mnohem častěji při soustředění nepředvídaném. Jak si v takovém případě má dělostřelec počínati, aby i při nedostatku času bylo soustředění co nejúčinnější, o tom bude pojednáno v stati o soustředění bez zastřílení.

2. Soustředění po přenosu střelby ze srovnávacího cíle na cíl skutečný.

Provede-li se soustředění přenosem střelby ze srovnávacího cíle na cíl skutečný, bude rozsah postřelovaného pásma podle úplnosti zastřílení sice minimální, skoro jako při soustředění po zastřílení přímém, za to však spotřeba střeliva je za stejných okolností při použití srovnávacího cíle vždy o něco větší, protože se kromě přímého zastřílení na cíl musí provést ještě dvojí zastřílení na cíl srovnávací, a to jednou při zajištění střelby a po druhé před samým přenosem.

Ze stejného důvodu příprava soustředění pomocí zajištění na srovnávací cíl trvá mnohem déle nežli přímé zastřílení. Přípravu lze zkrátiti, zajišťuje-li každá baterie střelbu na jiný srovnávací cíl.

Poskytne-li vyšší velitelství dělostřelectvu před samým zahájením bojové akce dosti času k zastřílení, je výhodné, použijeme-li zajištění na srovnávací cíl jako přípravy zejména pro ona soustředění, která přijdou na pořad teprve v pozdějším průběhu boje.

Výhodně lze použití této metody, zvláště tehdy, musí-li se dělostřelectvo zastřelovati o mnoho dříve, nežli bitevní akce započne.

Tato metoda se hodí jen na přípravu předvídaných soustředění.

Příprava soustředění pomocí srovnávacího cíle je obvykle střelba na základě povšechné přípravy. Je-li střelba topograficky připravena a známe-li souřadnice skutečného cíle, má to ovšem jistou výhodu, a to tu, že se na zastřílení (kontrolu) na cíl skutečný spotřebuje obvykle méně času i střeliva. Jsou-li známy také souřadnice srovnávacího cíle, můžeme se zastřílet na cíl skutečný třebas jen jednou baterií a zajistiti si tuto střelbu jedním dělem pro celý oddíl anebo zřici se vůbec této metody a použití srovnávacího cíle jako cíle pomocného, a to zvláště tehdy, není-li na přípravu soustředění mnoho času.

Střelba přenosem ze srovnávacího cíle na cíl skutečný zaručuje možnost většího překvapení nepřítel nežli přímé zastřílení samo o sobě, neboť nepřítel, zvláště střílí-li najednou větší počet baterií na různé cíle, může jen zřídka uhodnouti, kterou střelbu a na které místo jsme si zajistili.

Střelbu zajišťujeme na srovnávací cíl podle D-VII-1 tehdy, když jsme zastřílení nebo kontrolu na cíl skutečný provedli za takových podmínek, že nejsme jisti, bude-li nám možno zastřílení nebo kontrolu libovolně opakovati (článek 235), a dále podle článku 346 téhož předpisu: „když jsme provedli zastřílení nebo kontrolu na nějaký cíl skutečný za obtížných podmínek nebo za pomoci orgánů a prostředků, nenáležících k střílející jednotce“.

Jinými slovy řečeno: k použití této metody nutí nás při cílech skrytých a unikajících vlastnímu pozorování střílející jednotky důvody technického rázu a při cílech viditelných z vlast-

ních pozorovatelů také důvody rázu taktického. Provedeme-li totiž přímé zastřílení na viditelný skutečný cíl a pak si střelbu zajistíme na cíl srovnávací, můžeme účinnou střelbu odsunouti na kteroukoli pozdější dobu a před zahájením účinné palby přezkoušet si zastřílení prvků, aniž nepřítele upozorníme, že na něj chceme soustřediti palbu.

Tato metoda má dosti dobré vyhlídky na úspěch za akce proti opevněnému nepříteli. Je sice pravda, že se musí nejdříve provést přímé zastřílení nebo aspoň kontrola na cíl skutečný a že je tím nepřítel upozorněn na hrozící nebezpečí. Tím však, že si zastřílené prvky zajistíme a provedení soustředění odložíme na pozdější dobu, dosáhneme značného demoralisujícího účinku, hlavně v nejbližších okamžicích po zastřílení, protože se nepřítel cítí ohrožen a při tom neví, kdy se má ukryti a kdy může úkryt bez obavy opustiti. Čím větší časový rozstup mezi zastřílením a střelbou účinnou, tím citlivější ztráty může soustředění po přenosu ze srovnávacího cíle nepříteli způsobiti.

3. Soustředění po přenosu střelby z pomocného cíle na cíl skutečný.

Zastřílení na pomocný cíl nevyžaduje sice více střeliva nežli zastřílení přímé, avšak za to na soustředění provedené po přenosu z pomocného cíle při stejné účinnosti je potřebí mnohem více střeliva nežli na soustředění po přímém zastřílení nebo po přenosu ze srovnávacího cíle, protože postřelované pásmo musí se v takovém případě zvětšiti více nebo méně podle přesnosti metody, které použijeme k výpočtu přenosu a podle dostřelu (viz D-VII-1, tabulka článku 361).

Zastřílení na pomocný cíl je na místě v takovém případě, kdy chceme ihned po zastřílení spustiti účinnou střelbu. Tato metoda se hodí tedy hlavně na přípravu naléhavých předvídaných soustředění anebo na přípravu soustředění nepředvídaných.

Pomocného cíle můžeme použiti jenom tehdy, byla-li provedena topografická příprava a známe-li souřadnice jak skutečného, tak i pomocného cíle nebo známe-li alespoň jejich relativní topografickou polohu, navázanou na směr střelby, a zjištěnou na př. protínáním vpřed, nebo z leteckého snímku atd.

Příprava soustředění se značně urychlí, je-li topografická příprava takového rázu, že lze zastřílení na pomocný cíl provést jednou baterií pro celý oddíl aneb je-li pomocných cílů tolik, aby se každá baterie mohla zastříleti v stejnou dobu na jiný pomocný cíl.

Použití pomocného cíle umožňuje nám plně překvapiti nepřítele.

Se střelecko-technického hlediska používáme této metody, máme-li střelbu na cíl topograficky určený, ale skrytý našemu pozorování, takže přímé zastřílení je nesnadné a mnohdy i nemožné (D-VII-1, článek 336). S taktického hlediska v zá-

imu překvapení, je-li ovšem na přípravu soustředění tolik času, můžeme však se zdarem použití této metody i k přenosu palby na cíle viditelné, a to hlavně na cíle živé, obáváme-li se, že se nám rozprchnou ještě před zahájením soustředění, budeme-li se na ně zastřelovati přímo, což nejspíše se může státi, mělo-li by přímé zastřelení trvati delší dobu, a to jest obyčejně tehdy, musí-li se všechny tři baterie zastřelovati postupně. Jde-li však o skryté cíle, které nám tak snadno zmizeti nemohou (baterie nebo pěchota v zákopech), je dobře, doplníme-li v zájmu přesnosti střelby zastřelení na pomocný cíl ještě kontrolou střelby na cíl skutečný, kdykoli nám to pozorovací prostředky a čas dovolí.

4. Soustředění po zastřelení vysokými rozprasky.

K zastřelení (kontrola) můžeme použití také metody uvedené v D-VII-1, články 742—752.

Stane se totiž, že není možno v blízkosti skutečného cíle najíti topograficky určený bod, který by se hodil za pomocný cíl. Někdy také je cíl příliš vzdálený, a střílíme-li malou ráží, nemohli bychom spolehlivě posouditi výsledky střelby. Jindy zase pozorovatelný nemají dobrého výhledu a scházejí nám prostředky pro zastřelení v noci.

Tyto nevýhody se dají odstraniti nebo zmenšiti, použijeme-li při zastřelení (kontrola) fiktivního cíle ve vzduchu. Největší výhodou tohoto způsobu je, že nám umožňuje zastřelení v noci a že zaručuje úplné překvapení nepřítel.

Stechnického hlediska má však tato metoda u nás používaná jisté nevýhody:

Předně střílející jednotka nemůže pozorování prováděti vlastními prostředky a je odkázána na spolupráci s pozorovací rotou.*)

Dále je potřebí, aby byla provedena řádná topografická příprava.

Zastřelení trvá velmi dlouho a zvláště uvedení rozprasků do zorného pole měřických přístrojů vyžaduje mnoho času. Vyhodnocení zastřelení (kontroly) je velmi komplikované a zdouhavé.

Výhodnější je již způsob, který zavádějí Francouzi a Němci v své armádě, používající zvláštních dálkoměrných (telemetrických) čet. Tyto čtyři mají býti organicky přiděleny každému dělostřeleckému pluku. Vyzbrojeny jsou velmi přesnými úhloměrnými přístroji, které umožňují z menší základny stadimetricky vyměřené vyhodnotiti střední bod rozprasků a určiti prvky pro nárazovou střelbu účinnou, aniž je potřebí topografické přípravy v baterii. Stačí, jsou-li známy souřadnice cíle.

*) Poznámka redakce. Způsob zastřelení vysokými rozprasky, uvedený v předpise D-VII-1 a čl. 313, který se provádí vlastními prostředky (15× úhl. dalekohledy), je způsob improvizovaný a jeho přesnost (zvětšení asi 10 dc ve směru a 3% v dostřelu) daleko nedosahuje přesnosti, které od takovéto střelby požadujeme.

Podle zkušeností získaných s tímto přístrojem zvaným S. O. M., trvá umístění dálkoměrné čety normálně všeho všudy dvě hodiny, příprava k zastřílení vyžaduje nejvýše tři minut a přístroj se dá orientovati již po dvou nebo třech ranách. Přesnost při tom je značná i na velké vzdálenosti a chyby ve směru i v dále činí jen několik metrů.

Za těchto okolností může se ovšem zastřílení vysokými rozprasky státi všedním zjevem střelby, kdežto u nás za trvajících poměrů bude zastřílení vysokými rozprasky jen řídkou výjimkou.

5. Soustředění bez zastřílení.

Soustředění bez zastřílení je palba na značně rozsáhlé pásmo, při čemž účinnost střelby je zaručena jediné tehdy, má-li palba dostatečnou hustotu. Tento způsob vyžaduje tedy při stejné účinnosti mnohem více střeliva než kterákoliv jiná příprava soustředění.

„Nauka o střelbě dělostřelectva“ uvádí, že „rozměry pásma, jež nutno postřelovati po úplné přípravě, lze všeobecně přijmouti, zatím co po přípravě povšechné může býti postřelované pásmo tak veliké, že by se k střelbě na ně spotřebovalo příliš mnoho střeliva, aniž by se dosáhlo žádoucího účinku“ (článek 230).

Soustředění bez zastřílení nevyžaduje kromě výpočtu prvků střelby jiných příprav. Vzhledem na čas je to tedy nejrychlejší způsob, jakým lze soustředění provést.

Zahájení účinnou střelbou bez zastřílení jsme nejčastěji nuceni při soustředění nepředvídaném a někdy i při soustředění předvídaném, neposkytne-li totiž vyšší velitelství před zahájením boje dělostřelectvu ani trochu času na zastřílení anebo na kontrolu.

S hlediska přesnosti má arci větší naději na úspěch soustředění provedené na základě úplné přípravy nežli soustředění bez zastřílení po přípravě povšechné.

Soustředěním bez zastřílení lze dosíci sice úplného překvapení nepřitele, ale ovšem jen tehdy, dopadne-li palba aspoň částečně na cíl. Proto je nutno zvětšiti postřelované pásmo na všechny strany o součet všech možných chyb, aby cíl určitě byl uvnitř postřelovaného pásma.

Vždycky je dobře, může-li velitel oddílu pozorovati nebo zvědět, jak jeho soustředění leží vzhledem k cíli, a to proto, aby mohl špatně umístěné soustředění opravit, kdyby se palba měla opakovat.

Má-li však soustředění bez zastřílení přece jenom míti aspoň trochu dobré výsledky, musíme se za všech okolností, kdy je to jen trochu možné, usilovně snažiti, abychom si nějakým způsobem zlepšili vypočtené prvky, a to buď zastřílením na hlavní bod nebo aspoň přezkoušením hlavního směru a při povšechné přípravě ještě střelbou na vztážené body nebo na jiné cíle. Jde-li o soustředění nepředvídané, bereme při výpočtu prvků střelby v úvahu nesouhlas vystřílený na některý cíl, ležící v blízkosti prostoru, na který se má palba soustřediti.

Je-li příprava tak nepřesná, že musíme pochybovati o dobrém výsledku střelby, je přímo nezbytné, aby velitel oddílu aspoň na takové cíle, které sám vidí, nespustil celé soustředění dříve, dokud se aspoň jednou řadou zběžně nepřesvědčí, jak palba leží. Obyčejně k tomu použije té baterie, jejíž velitel je s ním na pozorovatelně. Je to sice mnohdy na újmu překvapení, ale zase na prospěch účinnosti střelby, a to je v takovém případě vždycky důležitější, neboť střelba zahájená sice znenadání, ale míjející cíl, nemá tak jako tak cenu. Ostatně čas promeškaný pozorováním první řady a možnou opravou, dá se nahraditi zvýšenou kadencí ostatních řad soustředění. V tomto případě, aby nenastal průtah, nemůže při předvídaných soustředěních opravu prvků prováděti velitel baterie, nýbrž 1. důstojník, kteří přejmou cirkulární depeši od velitele oddílu, jenž jim udá stručně výsledek pozorování, na př. „vpravo 100, krátká 300“.

Z rozboru jednotlivých způsobů soustředění, které byly právě podrobně vylíčeny, vyplývá nutnost určitých opatření, a to:

a) pro vyšší velitele, aby dělostřeleckým jednotkám poskytl aspoň nejnutnější čas, co nejvíce prostředků a co nejsolidnější podklad pro přípravu soustředění;

b) pro střelující velitele, aby v rámci poskytnutého času a podle stupně střelecké přípravy využili co nejvíce všech pomůcek a prostředků a provedli každé soustředění co nejúčelněji.

Má-li soustředění býti opravdu nejobvyklejším a při tom nejúčinnějším způsobem palby, musí se různí velitelé náležitě starati o tyto věci:

Velitel dělostřelectva vyšší jednotky:

1. Uvésti zavčas v činnost topografické oddělení divise a dělostřeleckou pozorovací rotu, aby vytvořily podklad pro topografickou přípravu střelby dělostřeleckých jednotek.

2. Uvésti zavčas v činnost pozemní i vzdušné pozorovací prostředky za tím účelem, aby byly co nejpřesněji zjištěny skutečné cíle (hlavně protínáním, a je-li čas, i restitucí leteckých snímků).

3. Dáti zjistit souřadnice co největšího počtu vhodných bodů, kterých by dělostřelectvo mohlo použití jako hlavních bodů a pomocných cílů.

4. Je-li dosti času, naříditi dělostřelecké pozorovací rotě, aby pořídila panoramatické snímky z pozorovatelů určených pro dělostřelecké jednotky.

5. Zříditi zavčas povětrnostní stanici.

6. Dodati dělostřeleckým jednotkám co nejrychleji seznamy souřadnic potřebných bodů a cílů.

7. Není-li možno provést topografickou přípravu zavčas, vydati aspoň dělostřeleckým jednotkám dostatečný počet plánů bojiště.

8. Upravit spolupráci mimořádných pozorovacích prostředků se skupinami a veliteli skupin poskytnouti příležitost k domluvě, hlavně s leteckými pozorovateli.

9. Při úplné přípravě před zahájením bojové akce poskytnouti dělostřelectvu co nejvíce času na zastřílení a na kontroly, nejméně

však tolik času, aby bylo možno provést zastřílení na hlavní body nebo aspoň přezkoušení hlavních směrů.

10. Při povšechné přípravě před zahájením bojové akce poskytnouti dělostřelectvu co nejvíce času na zastřílení a na kontroly, nejméně však tolik času, aby bylo možno provést aspoň zredukované zastřílení na hlavní body a na nejnutnější počet cílů nebo vztažných bodů.

11. Upravit zastřílení a kontroly v rámci vyšší jednotky před zahájením bojové akce, aby se skupiny navzájem nerušily.

12. Naříditi soustředění, která se provedou na počátku a v průběhu bojové akce, určití jejich trvání, kadenci, podmínky zahájení a upravit účast dělostřeleckých skupin při těchto palbách.

13. Předvídati soustředění do důležitých prostorů, neboť to má výhodu, že je lze potom krátkým povelům rychle spustiti aneb i posunouti na jiné místo, leží-li toto místo v blízkosti prostoru, kam původně bylo soustředění připraveno. Upravit účast dělostřeleckých skupin při těchto palbách.

14. Je-li to se zřetelem na taktickou situaci jen trochu možné, určovati okamžik pro zahájení soustředění nařízených v průběhu bojové akce tak, aby dělostřelecké jednotky měly aspoň trochu času na provedení nejjednodušších opatření za tím účelem, aby byly zlepšeny vypočtené prvky střelby, a nemusily spustiti palby nakvap a na újmu přesnosti.

Úprava účasti při soustředění potřebuje zvláštního vysvětlení. Účast při větších soustředěních upravuje velitel, který soustředění nařídil (velitel divisiho dělostřelectva nebo velitel skupiny), a to nejen proto, aby se vědělo, kolik oddílů nebo které oddíly se soustředění zúčastní, nýbrž i vzhledem na to, aby při soustředění většího počtu dělostřelectva nezůstala část pěchoty, zejména za útoku, úplně bez podpory a ochrany a aby jednotky, které se soustředění zúčastní, nezanedbaly úplně svůj hlavní úkol.

V našich poměrech je to zvláště důležité, neboť naše divise nebude mít nikdy tolik dělostřelectva, aby mohla soustřeďovat palbu většího počtu oddílů bez náležitého opatření.

Toto opatření může býti různého rázu, myslím však, že by se to v našich poměrech mělo praktikovati asi takto:

„Za dělostřelecké přípravy, za palby přehradné a za palby proti přípravám zúčastní se oddíly, nebylo-li jinak určeno, každého připraveného soustředění plným počtem svých baterií.

Má-li se však některý oddíl v dalším průběhu bojové akce zúčastniti nějakého soustředění, které neleží v pásmu jeho hlavní působnosti nebo nenáleží do rámce jeho hlavního úkolu, může si ponechat jednu baterii k současné činnosti v svém hlavním pásmu působnosti nebo k plnění svého hlavního úkolu.“

Uvědomíme-li si, že každý oddíl, který se všemi bateriemi zúčastní nějakého většího soustředění, je nejméně na půl hodiny

vyřađen z kterékoliv jiné bojové činnosti, pochopíme jistě význam onoho opatření.

Dobře by bylo, pojmouti vůbec toto ustanovení do předpisu a doplniti tak D-VIII-1, část III, článek 204. Tím by alespoň vyšší velitelé byli zproštěni povinnosti vydávati zvláštní nařízení stran úpravy soustředění.

Velitel skupiny.

1. Podle potřeby a přání oddílů vyžadovat výpomoc topografického oddělení a děl. pozorovací roty při topografických pracích.

2. Organizovat řádně pozorování v rámci skupiny hlavně za účelem přesného zjišťování cílů a bodů rayonováním.

3. Vydati instrukce pro spolupráci s mimořádnými přidělenými pozorovacími prostředky, a kdykoliv je to možné, uskutečniti domluvu, hlavně s leteckými pozorovateli, a přizvati k ní i velitele oddílů.

4. Je-li před zahájením bojové akce k dispozici určitá doba pro zastřílení, upravovati zastřílení a kontroly v rámci skupiny, aby si oddíly při tom nepřekážely. Není-li upraveno zastřílení v rámci vyšší jednotky, je někdy potřebí, aby skupiny upravily zastřílení a kontroly vespolečnou dohodou.

5. Nařídití zavčas soustředění, která se provedou na počátku a v průběhu bojové akce, určití jejich trvání, kadenci, podmínky zahájení a upravit účast oddílů při těchto palbách.

6. Předvídati určitý počet soustředění v rámci hlavního úkolu a v pásmu hlavní působnosti skupiny. Upravit povinnou nebo podmíněnou účast oddílů při těchto palbách.

7. Při soustředěních nařízených z podnětu skupiny v průběhu boje určovati co možná dobu zahájení soustředění tak, aby si oddíly mohly vypočtené prvky střelby alespoň poněkud zlepšiti.

Velitel oddílu.

1. Starati se o včasné provedení řádné topografické přípravy neb alespoň o postupné zlepšení povšechné přípravy. Je-li to jen trochu možné, dbáti, aby se baterie umístily blízko sebe a aby se zaměřily pomocí stejného základního směru.

2. Má-li oddíl široké pásmo působnosti (na př. oddíly všeobecné činnosti a oddíly protibaterijní), nespokojiti se určením jednoho hlavního bodu pro oddíl, nýbrž určití hlavních bodů (směrů) několik. Obvykle stačí tři hlavní směry pro celé pásmo působnosti. Toto opatření má velký vliv na rychlost provedení nepředvídaných soustředění. Má-li se provést takové soustředění, zjistí nejdříve velitel oddílu, v blízkosti kterého hlavního směru cíl leží, a velí ihned: „Hlavní směr číslo...!“ Zatím co baterie na základě tohoto povelu uvádějí děla do veleného směru, připraví si velitel oddílu povel k soustředění. Nežli velitelé baterií povel k soustředění dostanou a vydají povel vlastní, jsou již obvykle děla zaměřena do veleného hlavního směru a nyní potřebují dáti jenom malou stranovou odchylku, aby se dostala do směru na nový cíl. Tento způsob má velký význam hlavně pro hrubé a těžké dělostřelectvo, které k větší změně směru potřebuje obvykle dosti času.

3. Uvésti v činnost pozorovací prostředky oddílu za účelem přesného zjištění cílů, hlavních bodů a pomocných cílů.

4. Vyžadovati prostřednictvím skupiny na topografickém oddělení a děl. pozorovací rotě zaměření různých bodů potřebných k topografické přípravě v baterii a ke střelbě.

5. Starati se, aby baterie střílející s poz. rotou nebo s balonem či se zvukoměrnou rotou měly přímé spojení přes ústřednu oddílu.

6. Starati se o včasné pořízení pomůcek k usnadnění určování cílů.

7. Upravovati v rámci oddílu zastřelení na cíle, na něž se má soustředit palba. Není-li zastřelení upraveno v rámci skupiny jejím velitelem, postarati se o vzájemnou dohodu s ostatními oddíly skupiny.

8. Naříditi zavčas soustředění, která se provedou na počátku a v průběhu bojové akce a upravit podrobně účast baterií při této palbě podle D-VII-1, článků 699—706.

9. Předvídati soustředění na důležitá místa v hlavním pásmu působnosti oddílu a v rámci hlavního úkolu oddílu.

10. Nařizovati bateriím aneb upozorňovat je, jakým způsobem si mají před zahájením soustředění, nařízených v průběhu bojové akce, zlepšiti vypočtené prvky střelby.

11. Dovolí-li to okolnosti, nespouštět nepřesně připravená soustředění nazdařbůh, nýbrž nejdříve přezkoušet takové soustředění, ne-li jinak, alespoň jednou řadou a po případné opravě dáti teprve odstřílet zbytek soustředění.

12. Pozorovat nebo dát pozorovat umístění soustředěné palby v terénu a špatně ležící soustředění opravit, kdyby se mělo opakovat.

Velitel baterie.

1. Pečuje o zjištění skutečných, srovnávacích a pomocných cílů.

2. Dá pořídit panorámatický náčrt ze své pozorovatelný a duplikát odešle zavčas veliteli oddílu, aby mu tak usnadnil určování cílů pro baterii.

3. Sestaví povely k nařízeným a předvídaným soustředěním a odevzdá je prvnímu důstojníku, aby potom každá taková střelba mohla býti buď přesně zahájena v určenou hodinu nebo rychle spuštěna na krátký povel.

4. Má-li se střelba při nařízeném anebo předvídaném soustředění provést jako střelba na pásmo, porídí nebo dá poríditi tabulku účinné střelby, kterou pak řídí první důstojník.

Úmyslně jsem zde rozvířil co nejpodrobněji otázku soustředění palby, abych ukázal, že nelze házet soustředěnou palbou dělostřelectva po celém bojišti rychle a snadno, nýbrž že je potřeba hodně prozíravosti, účelnosti v organizační přípravě, hodně cviku a zběhlosti, rozvahy, hospodárnosti ve využití času, opatrnosti při kalkulaci a bystrosti při posuzování taktické situace a že teprve potom, doveďou-li velitelé vyhověti oněm podmínkám, může se soustředění státi tím, čím ve skutečnosti má býti, t. j. nejobvyklejším a neúčinnějším způsobem dělové palby.